

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม
 - 1.2 ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม
2. คณะกรรมการชุมชน
 - 2.1 โครงสร้างองค์กรในการพัฒนาชุมชนย่อย
 - 2.2 หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
 - 3.1 ความหมายของการวางแผน
 - 3.2 กระบวนการการวางแผน
4. ลักษณะของแผนพัฒนา
 - 4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 4.2 แผนพัฒนาจังหวัด
 - 4.3 แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 4.4 แผนพัฒนาเทศบาล
 - 4.5 แผนพัฒนาชุมชน
5. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

เออร์วิน (Erwin, 1976 อ้างถึงใน ทศพล มุ่งประสงค์ธนา, 2546, หน้า 33) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง แง่ของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ทศพล มุ่งประสงค์ธนา, 2546, หน้า 34 ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การสร้างประชาธิปไตย คืออำนาจแห่งการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน ในกระบวนการนี้อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีการกำหนด วางแผนและดำเนินการในเรื่องทั้งปวงอันมีผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของพวกเขาซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้อำนาจ ได้ทรัพยากรของพวกเขากลับคืนมา และนั่นย่อมหมายถึง กระบวนการทางประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง

ยิวัดน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 20 อ้างถึงใน วีระชัย คำล้าน, 2542, หน้า 6) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นนั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต้องมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับฟังความบริสุทธิ์ใจด้วยว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถือโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

คาสเปอร์สัน และเบรทแบงค์ (Kasperson & Breitbank, 1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

ประชาชนในเรื่อง 1) การตัดสินใจ 2) การเข้าร่วมกิจกรรม 3) การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ

ลิส (Lisk, 1985 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎารางกุล, 2550, หน้า 24) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับความไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติ ความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

แฟร์ไชลด์ และคณะ (Fairchild, et al, 1964 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันหรือการเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและอาจหมายถึงสถานการณ์ทางสังคมด้วยก็ได้

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่ง (2522, หน้า 19) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำได้โดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลง

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการรัฐ การให้การส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, หน้า 5) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือทรัพยากรในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในกิจกรรมพัฒนา

วรรณิกัร ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกระบวนการที่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, หน้า 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง น่าจะหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ และควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

รีดเดอร์ (Reeder, 1974 อ้างถึงใน ทศพล มุ่งประสงค์ธนา, 2546, หน้า 32) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม และได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการทำแผน 3 ปี ตั้งแต่การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมประเมินผล

ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1981, pp. 41 - 49 อ้างถึงใน ทศพล มุ่งประสงค์ธนา, 2546,) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถือเป็นรูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการประเมินผล และประการสำคัญ คือ การตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ การบริหาร การใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงิน และบริการ
3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเอง และควบคุมสังคม
4. การได้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือวัตถุก็ได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 183) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่า จะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกาวณิช (2526, หน้า 12 - 13 อ้างถึงใน เดชา เลิศวิสัย, 2540, หน้า 23) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

1. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการสรุปและแยกแยะปัญหาความต้องการ
2. ทรัพยากรในการดำเนินการได้ทั้งของภาครัฐบาลและชุมชนเอง
3. บทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีทั้งของชุมชนและของรัฐบาล ซึ่งให้ความสำคัญ

ของผู้นำ

ดิน ปรัชญาพฤทธิ (2542, หน้า 50) กล่าวว่า ทฤษฎีพัฒนาองค์การ (Organization Development) หรือโอดี (OD) มีวัตถุประสงค์ทั่ว ๆ ไปเพื่อที่จะเพิ่มความสามารถขององค์การในการแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ โดยเน้นการปรับปรุงและปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ เน้นการร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งการพัฒนาองค์การ มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. ค้นหาสาเหตุของปัญหา (Diagnostic)
2. ขึ้นวางแผนการดำเนินงาน (Action - planning)
3. การปฏิบัติการให้เป็นไปตามกลยุทธ์ที่วางไว้ (Implementing)
4. ขึ้นประเมินผล (Evaluating)

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & UpHoff, 1980 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 21-22) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนี้ อฟสอฟ ยังได้เสนอกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ว่า มี 3 มิติ (Dimensions) และ 2 บริบท (Contexts) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มิติ (Dimensions) มี 3 มิติ คือ

1. การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับอะไรบ้าง (What) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (เริ่มคิดตัดสินใจ ระบุความต้องการของประชาชนจนเกิดโครงการ) ระหว่างดำเนินการ (โครงการเริ่มทำ) และตัดสินใจในการดำเนินการ (โดยองค์กรชุมชนหรือชาวบ้าน) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารกิจกรรมและการประสานงาน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ (ในแง่วัตถุและทางสังคมของแต่ละบุคคล)

2. การมีส่วนร่วมกับบุคคลใดบ้าง (Who, Whom) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (จากองค์กรที่ให้ทุนเป็นต้น) ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมในเรื่องอายุ - เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นในสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลา ที่อยู่อาศัยการถือครองที่ดิน

3. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างไร (How) ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ) รูปแบบการมีส่วนร่วม (โดยองค์กรประชาชนเป็นทางอ้อมหรือโดยตรง) ขนาดของการมีส่วนร่วม (ระยะเวลา มีรายละเอียดกิจกรรม) ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม (เป็นการสร้างอำนาจขององค์กรประชาชน หรือเป็นเพียงแต่การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชาวบ้านกับนักพัฒนาเท่านั้น)

บริบท (Contexts) มี 2 บริบท คือ

1. ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าว่ามีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็ว ชาติที่ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

แชพิน (Chapin อ้างถึงใน อารักษ์พันธุ์ จันทรัสว่าง, 2522, หน้า 10) ได้ทำการศึกษาแบบของการมีส่วนร่วมและแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ

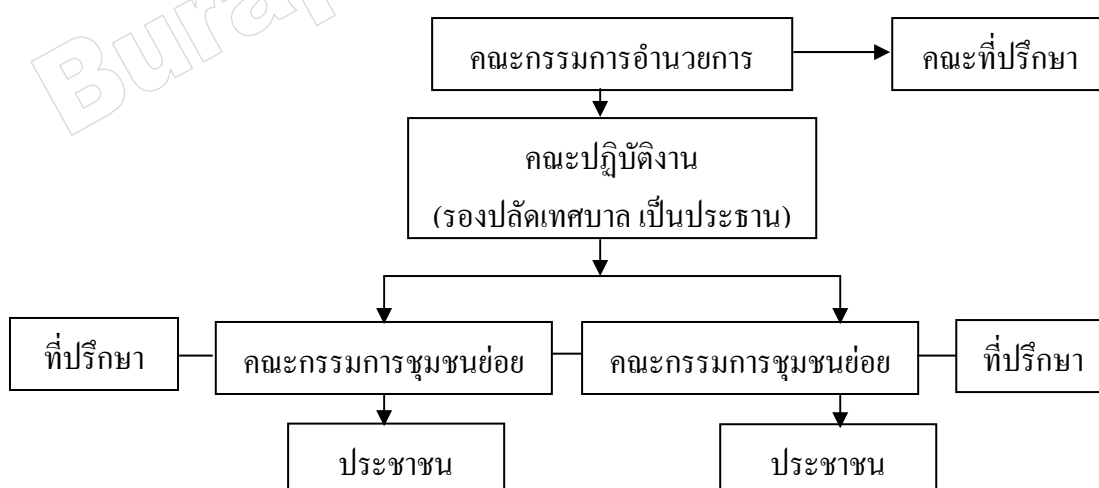
jemศักดิ์ ปิ่นทอง (2527, หน้า 10) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

คณะกรรมการชุมชน

โครงสร้างองค์การในการพัฒนาชุมชนย่อย

ในการการจัดกลไกการพัฒนาชุมชนย่อยให้เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งชุมชนย่อยเทศบาลและสุขาภิบาล ดังนี้ หนังสือที่ มท 0413/ ว 1553 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2530 และหนังสือที่ มท 0413/ ว 398 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2531 เรื่องการจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล และหนังสือที่ มท 0413/ ว 942 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2531 เรื่องการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนย่อย โดยให้เทศบาลดำเนินการจัดตั้งชุมชนย่อยให้เต็มเขตเทศบาล ให้ชุมชนย่อยแต่ละชุมชนตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานของชุมชนย่อยแต่ละด้าน เช่น ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายป้องกัน เป็นต้น และแต่งตั้งให้พนักงานเทศบาลเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการแต่ละชุมชน โดยมีโครงสร้างและรายละเอียดดังนี้

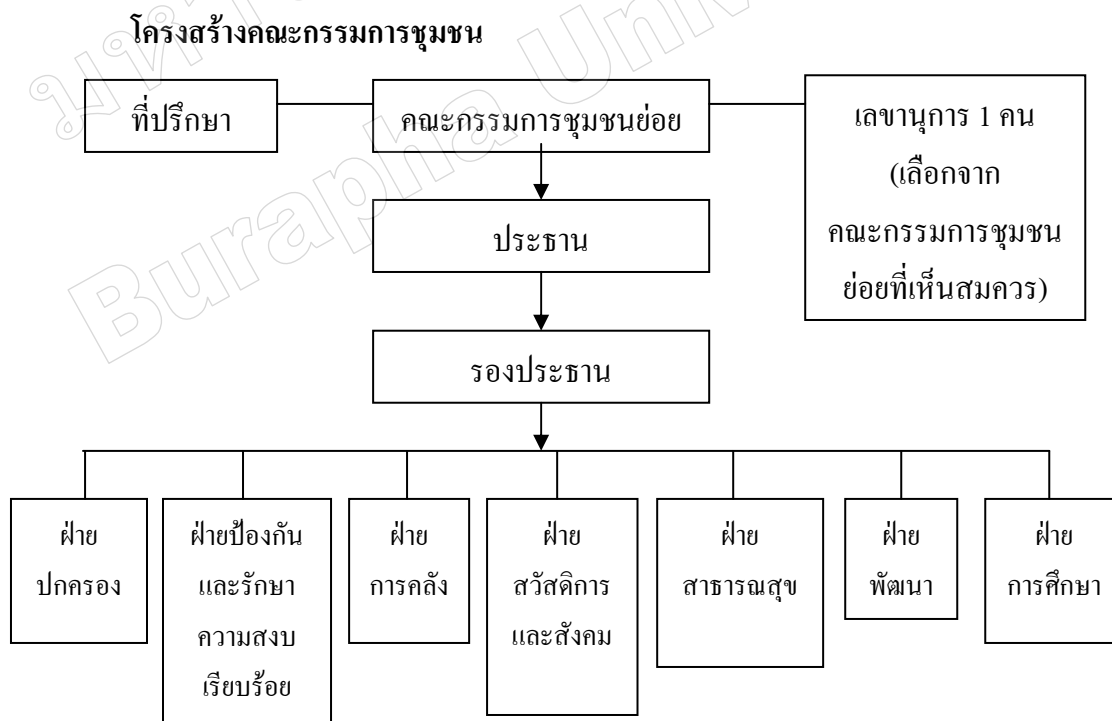
ภาพที่ 1 องค์การในการพัฒนาชุมชนย่อย (กรมการปกครอง, 2534, หน้า 4)

คณะกรรมการอำนวยการ แต่งตั้งโดยนายกเทศมนตรี ประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรี	ประธาน
2. เทศมนตรี	รองประธาน
3. ผอ.กองหรือ หน.ฝ่าย	กรรมการ
4. ผู้แทนภาคเอกชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามที่เห็นสมควร	กรรมการ
5. ปลัดเทศบาล	กรรมการ/ เลขานุการ
6. รองปลัดเทศบาล	กรรมการ/ ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่

1. กำหนดนโยบายและแผนดำเนินงาน
2. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
3. ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
5. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเชื่อมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน และเทศบาลที่เห็นสมควรเป็นครั้งคราว

ภาพที่ 2 รูปแบบคณะกรรมการชุมชนย่อย (กรมการปกครอง, 2534, หน้า 3)

คณะกรรมการชุมชนย่อย ประชาชนเป็นผู้ออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 5 - 9 คน และคณะกรรมการชุมชนย่อยที่ได้รับการเลือกตั้งจะออกเสียงลงคะแนนเลือกประธานกรรมการและรองประธานกรรมการ ส่วนที่เหลือก็จะรับผิดชอบเป็นประธานฝ่ายต่าง ๆ ทั้ง 7 ฝ่าย และกรรมการคนหนึ่งอาจทำหน้าที่หลายฝ่ายได้

หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

1. เป็นผู้นำและแกนกลางในการพัฒนาชุมชน
2. แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน
3. เสนอแผนงานโครงการเพื่อขอความช่วยเหลือจากเทศบาล
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความสำนึก และร่วมใจพัฒนา
5. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและสร้างความสามัคคีในชุมชน
6. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้สามารถแยกเป็นหน้าที่ในการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ของคณะกรรมการชุมชนย่อย ได้ดังนี้

1. ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่

1.1 บำบัดทุกข์บำรุงสุข

1.2 การดูแลชุมชนให้เป็นไปด้วยกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบายส่วนร่วมของชาติ

1.3 การส่งเสริมให้ราษฎรเอาใจใส่ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.4 การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองท้องถิ่น

1.5 การส่งเสริมสามัคคีของส่วนรวม

1.6 การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันใน

ชุมชน เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ ถนน

1.7 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

2. ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่

2.1 ดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน

2.2 ช่วยดูแลและระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในชุมชน

2.3 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

3. ฝ่ายการคลัง มีหน้าที่

3.1 เกี่ยวกับการคลังและทรัพย์สินของชุมชน

- 3.2 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย
- 4. ฝ่ายสวัสดิการและสังคม มีหน้าที่
 - 4.1 เกี่ยวกับสวัสดิการของราษฎร
 - 4.2 การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
 - 4.3 การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยธรรมชาติตามความจำเป็น
 - 4.4 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย
- 5. ฝ่ายสาธารณสุข มีหน้าที่
 - 5.1 รักษาพยาบาล
 - 5.2 การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
 - 5.3 การป้องกันโรค
 - 5.4 การวางแผนครอบครัว
 - 5.5 การสุขาภิบาล
 - 5.6 การรักษาภาวะแวดล้อมของชุมชนและการป้องกันอันตรายอันเกิดจากสภาวะแวดล้อมในชุมชน
 - 5.7 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย
- 6. ฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่
 - 6.1 การวางแผนโครงการและแผนดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรในชุมชน
 - 6.2 การขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ องค์กรหรือเอกชน ตามที่เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติงานตามโครงการ
 - 6.3 การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
 - 6.4 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย
- 7. ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่
 - 7.1 การศึกษา
 - 7.2 ลูกเสือ
 - 7.3 กิจกรรมเยาวชน
 - 7.4 กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
 - 7.5 การกีฬา
 - 7.6 การพักผ่อนหย่อนใจ
 - 7.7 เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนา

ความหมายของการวางแผน

กูลิก (Gulick อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2541, หน้า 42) ได้ให้ความหมายของการวางแผน (Planning) ว่าหมายถึง การกำหนดเป้าหมายขององค์การว่าควรทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร

จอห์น ฟรีดแมน (John Friedman, 1987 อ้างถึงใน เปี่ยมศักดิ์ ดันนิรัตน์, 2540, หน้า 9) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่คนเราได้ถือดำเนินการขึ้นในลักษณะเป็นความเพียรพยายามของสังคม เพื่อที่จะหาทางเอาชนะเหนือชะตากรรมแห่งตน และเพื่อที่จะสร้างสรรค์อนาคตร่วมกันด้วยพลังอำนาจแห่งสติปัญญา การวางแผนมิได้เป็นอะไรอื่นใดนอกเสียจากว่าเป็นการกระทำอะไรบางอย่างที่เป็นการตัดสินใจและการกระทำการ โดยมีจุดมุ่งประสงค์อยู่ที่การส่งเสริมให้บังเกิดความดีขึ้นในสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (ม.ป.ป., หน้า 149) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) จะเกี่ยวข้องกับ การกำหนด (การเลือก) ภารกิจ (Missions) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ตลอดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจ การเลือกกระหว่างทางเลือกการปฏิบัติในอนาคต ดังนี้ แผน (Plan) จะบอกเหตุ (วิธีการ) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้ การวางแผน (Planning) จะเป็นการสร้างสะพานเพื่อให้เดินไปถึงสิ่งที่ต้องการจากผลของการวางแผนจะได้แผนออกมา ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือ (วิธีการ) เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

การวางแผนเป็นงานขั้นแรกของกระบวนการบริหาร เป็นกระบวนการในการพิจารณา ลักษณะองค์การในอนาคต การเลือกและปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต แผน หมายถึง ข้อความที่แสดงการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงซึ่งนำเสนอเพื่อช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ม.ป.ป., หน้า 151)

แผน เป็นวิธีการหรือการปฏิบัติซึ่งผู้บริหารตั้งใจที่จะใช้ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Bateman & Snell, 1999, p. 126: อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ม.ป.ป., หน้า 149)

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2520, หน้า 19) การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องการเตรียมการวิจัยและการตัดสินใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยวิธีการที่ดีที่สุด องค์การบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักประโยชน์ทุกด้านในสังคม และมีเป้าหมายสูงสุด คือ การจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามต้องการของมวลสมาชิกนั้น ๆ เป็นสำคัญการที่จะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างประหยัดและเป็นธรรมได้นั้นก็จำเป็นต้องมีการวางแผน

ชงชัย สันติวงศ์ (2536, หน้า 1 - 2, 31) กล่าวว่า การวางแผนได้กลายเป็นหัวข้อการบริหาร ที่ได้รับความสนใจกันมากที่สุดในวงการนักบริหารมืออาชีพทั้งหลาย การวางแผนเป็นกระบวนการ ซึ่งบุคคลหรือองค์การทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นชุดกิจกรรมต่อเนื่องกัน ซึ่งบางขั้นตอน อาจเป็นเรื่องที่ต้องทำทันทีเพื่อที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการได้

ส่วนประกอบที่สำคัญของกระบวนการวางแผนจะประกอบด้วย

1. การพิจารณากำหนดสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคตโดยพิจารณาจากปัจจัยอิทธิพลที่มาจาก ภายในและภายนอก ประกอบ การคาดการณ์แนวโน้มของเรื่องที่เกี่ยวข้องและที่จะกระทบต่อ องค์การ

2. การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาว ซึ่งเป็นการระบุถึงจุดหมายทั่วไปของ องค์การ

3. พัฒนากลยุทธ์ที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้้องค์การสามารถดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้ โดยใช้ประโยชน์จากปัจจัยภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. จัดทำเป้าหมายระยะกลางที่ซึ่งมิได้ระบุถึงผลสำเร็จขององค์การที่ประสงค์จะให้เสร็จ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

5. กำหนดแผนดำเนินงานต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทำเพื่อสามารถแบ่งสรรทรัพยากรที่ พอเพียง เพื่อสำหรับการทำงานที่บรรลุเป้าหมายได้ในที่สุด

6. การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

7. ดำเนินการให้มีการสรุปผลและรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ ทั้งนี้ เพื่อสามารถนำผลงานที่ ได้ปฏิบัติไปแล้วเปรียบเทียบกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้ตั้งเริ่มแรก

ไซมอน (Simon, 1971 อ้างถึงใน ขนิษฐา ศรีนนท์, 2542, หน้า 10) ให้คำอธิบายว่า การวางแผน คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จตามเสนอนั้น การวางแผนเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุ ซึ่งสามารถปรับปรุงใช้ได้ในอนาคตและใช้ได้กับเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้วางแผนหน่วยงานกระทำอยู่ และมีการควบคุมการดำเนินงานด้วย

พินโตและสเลวิน (Pinto & Slevin, 1975 อ้างถึงใน ขนิษฐา ศรีนนท์, 2542, หน้า 11 - 12) ได้กำหนดปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จการบริหารโครงการ ดังนี้

1. Project Mission เชื่อว่าการกิจโครงการได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติได้ชัดเจนหรือไม่

2. Top Management Support เชื่อว่าผู้บริหารระดับสูงได้มีการสนับสนุนทรัพยากรทางบริหาร และอำนาจหน้าที่เพียงพอหรือไม่

3. Project Scheduled Plan ดูว่ามีการกำหนดแผนปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ตลอดจนบุคคลที่ต้องปฏิบัติไว้หรือไม่

4. Client Consultation ดูว่าประชาชนส่วนร่วมโครงการตั้งแต่เริ่มแรกโครงการหรือไม่เพียงใด

5. Personnel Management of the Project Team พิจารณาว่าการเตรียมบุคคลกรมีความเหมาะสมกับภารกิจของโครงการหรือไม่

6. Technical Tasks พิจารณาถึงความพร้อมในด้านเทคโนโลยีและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ ซึ่งจะต้องใช้ในการบริหารโครงการ

7. Client Acceptance พิจารณาถึงระดับการยอมรับของประชาชนที่มีต่อโครงการ โดยดูจากผลลัพธ์สุดท้ายที่ตกแก่ผู้บริหาร

8. Monitoring and Feedback พิจารณาจากระบบการติดตามและการรับฟังข้อมูลสะท้อนกลับอันเป็นการกระตุ้นให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการตามขั้นตอนของโครงการ

9. Communication พิจารณาถึงระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติตามโครงการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้บริหาร

10. Trouble shooting พิจารณาถึงการกำหนดแนวทาง ในการแก้ไขเฉพาะหน้าว่ามีการกำหนดมาตรการแก้ไขไว้หรือไม่ มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

สำนักพัฒนาเมือง (2534, หน้า 4) ให้ความหมายของการวางแผนพัฒนา (Development Planning) หมายถึง การกำหนดและตัดสินใจหน้าว่าจะดำเนินงานอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และใครเป็นผู้ดำเนินงานหรือรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม โครงการสร้างพื้นฐาน และการเมือง การบริหาร ทั้งนี้ โดยการนำปัญหา (Problem) ความต้องการ (Need) นโยบายหรือคำสั่ง (Policy or Directive) และศักยภาพ (Potential) มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา สนองตอบต่อความต้องการนโยบาย และพัฒนาศักยภาพ แล้วจึงกำหนดออกมาในรูปของแผนงานและโครงการ เพื่อพัฒนาปรับปรุง แก้ไขสภาพต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

เดเนียล เลิร์นเนอร์ (Daniel Lerner, 1997 อ้างถึงใน ขนิษฐา ศรีนนท์, 2542, หน้า 11) การพัฒนา คือ การทันสมัย หรือความเจริญ ความทันสมัยเกิดจากสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการขัดเกลาทางสังคมสมัย ซึ่งเป็นตัวทำให้มีการปลูกฝังภาพสมัยใหม่ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวต่าง ๆ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันเป็นตัวนำทันสมัยมาสู่สังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540, หน้า 19)

ดำรง สมุทรสารทูล (2522, หน้า 27 อ้างถึง วีระชัย คำล้าน, 2542, หน้า 13) มองว่าแนวทางของพัฒนานั้นควรเป็นเรื่องของประชาชนที่เขามีความรู้ดีกว่าเขามีความต้องการ เขามีความพยายาม เขาร่วมมือกัน เขายืนยันแข็ง ให้เขาขับเคลื่อนศักยภาพออกมาจากตัวเขาให้มากที่สุด

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2536, หน้า 13 - 15 อ้างถึงใน วีระชัย คำล้าน, 2542, หน้า 13) มองการพัฒนาเป็นภาพรวมว่าความหมายสำคัญของการพัฒนา คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง โดยอธิบายว่ากระบวนการพัฒนาจะส่งผลถึงคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ก็เป็นเรื่องของการมีเหตุผลตลอดจนและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และการขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นต้น

2. การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าเป็นทางเศรษฐกิจก็หมายถึง เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ไม่มีปัญหาเรื่องเงินเพื่อ เงินฝืด ถ้าในสังคมมีความมั่นคงก็คือ สังคมมีความสงบสุขสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง

3. การพัฒนา นอกจากจะหมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคงแล้วยังควรหมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วย ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมได้มีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทน จากการมีส่วนร่วมการพัฒนาตามสมควร

อนันต์ เกตุวงศ์ (2515, หน้า 1) กล่าวว่า การวางแผนเป็นของคู่กันกับการพัฒนา คงไม่มีสิ่งใดหรือประเทศไหนที่พัฒนาโดยไม่มีการวางแผน ทั้งนี้ การวางแผนเป็นสิ่งที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ (Systematic Change) ดังนั้น ทั้งการวางแผนและการพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสังคมทุกแบบ และองค์ประกอบสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา คือ กระบวนการของการยอมให้ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับสิ่งที่เขาต้องการ อันรวมถึงความพยายามที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคมและมวลมนุษยและเป็นการกระทำที่มีระบบ

กระบวนการการวางแผน

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541, หน้า 162) กล่าวว่ากระบวนการวางแผนมีอยู่ 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การวางแผน การดำเนินการตามการวางแผน และการประเมินผลของแผนงาน ในแต่ละขั้นดังกล่าวยังมีลำดับการปฏิบัติงานแบ่งย่อยลงไปอีก เพื่ออธิบายรายละเอียดของขั้นตอนการวางแผนให้เข้าใจยิ่งขึ้น อนันต์ ได้เสนอแนวคิดของ

ฟูลเมอร์ (Fulmer, pp. 380 - 386 อ้างถึงใน สุภชัย ตรีเทศ, 2546, หน้า 10) ได้อธิบายกระบวนการวางแผนไว้ 12 ขั้นตอน คือ 1) เลือกวัตถุประสงค์ 2) บอกกล่าววัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ 3) กำหนดข้อสันนิฐาน 4) ดำรวจทรัพยากร 5) กำหนดนโยบาย 6) ระบุทางเลือก

7) เปรียบเทียบทางเลือก 8) เลือกแนวทางการกระทำ 9) สร้างแนวปฏิบัติกฎเกณฑ์ 10) กำหนดงบประมาณ 11) กำหนดตารางเวลา และ 12) ตัดสินใจเรื่องมาตรฐาน

เบรตัน (Breton, 1980 อ้างถึงใน สุกชัย ตรีเทศ, 2546, หน้า 10) ได้อธิบายถึงกระบวนการวางแผนออกเป็น 14 ขั้นตอน คือ 1) จะต้องมีความเข้าใจถึงความต้องการที่จะให้มีการวางแผน 2) จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของงานให้แน่ชัด 3) การเตรียมหัวข้อกว้าง ๆ 4) การขออนุมัติข้อเสนอของแผน 5) การกำหนดด้วยบุคคลผู้วางแผนและผู้รับผิดชอบ 6) การกำหนดหัวข้ออย่างแน่นอนของแผน 7) การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) การหาข้อมูลตัวเลขที่จำเป็น 9) การประเมินข้อมูล 10) การสรุปและเตรียมแผนชั่วคราว 11) เมื่อพิจารณารายละเอียดดังกล่าวของแผนส่วนต่าง ๆ ของแผนมารวมกันและถือเป็นแผนชั่วคราว 12) การเตรียมแผนขั้นสุดท้าย 13) การทดสอบและการปรับปรุงแผน และ 14) การขออนุมัติแผน

ประชุม รอดประเสริฐ (2539, หน้า 117 - 128) กล่าวว่ากระบวนการวางแผนไม่มีรูปแบบที่แน่ชัดฉะนั้น ผู้บริหารหรือนักวิชาการวางแผนจึงไม่สามารถที่จะบอกถึงขั้นตอนที่เป็นมาตรฐานให้เป็นที่เข้าใจอย่างแน่ชัดแก่ผู้ใ้รู้ จึงได้เสนอแนวคิดของ

แมสซี (Massie S Douglas, 1970 อ้างถึงใน สุกชัย ตรีเทศ, 2546, หน้า 10) กล่าวว่ากระบวนการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) ทหารระบุเป้าหมาย 2) การค้นหาโอกาสและการพิจารณาถึงอุปสรรคปัญหา 3) การแปลโอกาสให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ 4) การเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและการกำหนดวัตถุประสงค์ และ 5) การตรวจสอบและการทบทวน

บริกเนอร์ และ โคพ (Brickner & Cope, 1965 อ้างถึงใน สุกชัย ตรีเทศ, 2546, หน้า 10) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ 1) การสร้างสมมุติฐาน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การพัฒนากลยุทธ์ 4) การกำหนดเป้าหมายระยะกลาง 5) การกำหนดรายการปฏิบัติ 6) การสนับสนุนแผนหรือการใช้แผน และ 7) การปฏิบัติการกับกลุ่มข้อมูลย้อนกลับ

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2541, หน้า 86 - 94) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่จะต้องจัดทำอย่างมีระบบ โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและในอนาคตที่คาดว่าจะเป็ผลให้แผนสามารถใชัตัดสินใจอย่างมีเหตุผลว่าควรกำหนดเป้าประสงค์ กลยุทธ์ แนวทางปฏิบัติหรือชุดทางเลือกอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับการบรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรนั้น และได้้นำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนที่แสดงความสัมพันธ์ของลำดับของการวางแผน 6 ขั้นตอน ไว้ดังต่อไปนี้ คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหา

และการพยากรณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 2) การกำหนดโครงการรูปของการวางแผน 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผน 4) การวิเคราะห์ทางเลือกการจัดทำแผน 5) การนำแผนไปปฏิบัติและ 6) การประเมินผลและปรับปรุง

ธงชัย สันติวงษ์ (2536, หน้า 21 - 24) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผน ไว้รวม 7 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับอนาคต 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การพัฒนากลยุทธ์ 4) การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง 5) การกำหนดแผนปฏิบัติงาน 6) การปฏิบัติตามแผน และ 7) กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

พะยอม วงศ์สารศรี (2534, หน้า 70 - 71) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นในกระบวนการวางแผน (Steps in Planning Process) ไว้รวม 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) พัฒนาข้อตกลงที่เป็นกำหนดของเขตในเขตการวางแผน 3) พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน 4) พัฒนาทางเลือก 5) ประเมินทางเลือก และ 6) เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อุรุยา (2540, หน้า 24 - 35) กล่าวสรุปว่า การวางแผนจะประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 ส่วน ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติเป็นการต่อเนื่องเป็นขั้น ๆ คือขั้นการกำหนดแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน และขั้นตรวจสอบและประเมินผลตามแผน

ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการกำหนดแผน ผู้วางแผนควรกำหนด 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผน 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3) การเตรียมขอบข่าย โครงสร้างของแผนเพื่อขออนุมัติ 4) กำหนดตัวบุคคลผู้วางแผนและผู้รับผิดชอบ 5) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 6) การพิจารณารายละเอียดของแผน 7) การเตรียมแผนขั้นสุดท้าย

ส่วนที่ 2 ขั้นปฏิบัติตามแผน ผู้ปฏิบัติควรดำเนินไปอย่างมีหลักการและขั้นตอน นั่นคือ 1) ส่งมอบและรับมอบงาน 2) ศึกษาทำความเข้าใจในแผนนั้นอย่างละเอียด 3) การจัดเตรียมบุคคลและหน่วยงานสำหรับรับผิดชอบปฏิบัติงานตามแผนและจัดทำแผนปฏิบัติงาน 4) การควบคุมการปฏิบัติงานตามแผน 5) การปรับปรุงแผนให้เหมาะสม 6) การรายงานผลปฏิบัติงานตามแผนให้แก่ผู้บังคับบัญชา

ส่วนที่ 3 ขั้นตรวจสอบและประเมินผลตามแผน มีวิธีการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ทำการศึกษาให้เข้าใจในแผนอย่างชัดเจน 2) ตั้งสมมุติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการหาข้อเท็จจริง 3) เก็บรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน และ 4) ศึกษาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์นโยบายมาตรฐานของงาน รวมทั้งวิธีการที่กำหนด

สุพจน์ บุญวิเศษ (2542, หน้า 84 - 91) กล่าวสรุป การจัดทำแผนในทางปฏิบัติ นั้น จะมีรายละเอียดของงานหรือกิจกรรมที่ต้องกระทำมากขึ้นแตกต่างกันไปตามลักษณะของแผน อย่างไรก็ตาม

ตาม ในกระบวนการของการวางแผนงานนั้นจะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ๆ 3 กิจกรรม คือ ขั้นวางแผน (Formulation of Plan) ขั้นดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ (Implementation of Plan) และขั้นการตรวจสอบควบคุมและประเมินผล (Evaluation of Plan)

การปฏิบัติทั้ง 3 ขั้นตอน เป็นสิ่งที่จำเป็นของการวางแผน หากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง จะส่งผลไปให้แผนนั้นขาดความสมบูรณ์ ขั้นตอนย่อยของทั้ง 3 กิจกรรมหลัก มีดังนี้

กิจกรรมหลักที่ 1 ขั้นวางแผน (Formulation of Plan) มีขั้นตอนย่อยรวมกัน 14 ขั้นตอน ตามแนวคิดของเบรตตัน (Breton) คือ 1) พิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องวางแผน 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานโดยให้แน่ชัดและสอดคล้องกับนโยบายที่วางไว้ 3) กำหนดเค้าโครงของแผนอย่างกว้าง ๆ 4) เสนอความคิดเห็นชอบจากผู้มีอำนาจเพื่อรับหลักการและจัดทำแผนดำเนินงานในรายละเอียด 5) จัดเจ้าหน้าที่วางแผนและตัวบุคคลผู้รับผิดชอบ 6) กำหนดเค้าโครงรายละเอียดของแต่ละแผนให้แน่ชัด สอดคล้องกับแผนใหญ่ที่ได้รับอนุมัติแล้ว 7) กำหนดวิธีประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) ประมวลข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม 9) วิเคราะห์และเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน 10) สรุปผลและจัดทำแผนขั้นต้น 11) ทดสอบส่วนประกอบต่าง ๆ ของแผนขั้นต้นเพื่อแก้ไขปรับปรุงส่วนที่ไม่เหมาะสม 12) เตรียมการขั้นสุดท้ายในการจัดทำแผนที่สมบูรณ์ พร้อมรายละเอียดและข้อมูลที่สนับสนุน 13) ทดสอบและปรับปรุงแผนสุดท้าย และ 14) ขออนุมัติใช้แผน

กิจกรรมที่ 2 ขั้นตอนการตามแผนที่วางไว้ (Implementation of Plan) มีขั้นตอนย่อย 14 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ เบรตตัน (Breton) เช่นกัน คือ 1) การรับมอบหมายให้ดำเนินการ 2) ผู้รับมอบหมายทำความเข้าใจกับแผน 3) การทำความเข้าใจระหว่างผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน 4) กำหนดบทบาทของผู้ดำเนินการตามแผน 5) จัดเตรียมบุคคลผู้ปฏิบัติตามแผน 6) ตระเตรียมในการดำเนินเพื่อให้เป็นไปตามแผน 7) เริ่มต้นปฏิบัติตามแผน 8) แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึง 9) ชี้แจงและอธิบายในรายละเอียดของแผนให้ผู้บังคับบัญชาที่ร่วมงานเข้าใจ 10) ชี้แจงผู้ร่วมมือให้ทราบถึงผลแผนควบคุมงาน 11) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของแผน 12) ตรวจสอบและประเมินข้อมูล 13) ปรับปรุงให้เหมาะสม และ 14) รายงานผลการปฏิบัติตามแผน

กิจกรรมหลักที่ 3 ขั้นตอนตรวจสอบควบคุมและประเมิน (Evaluation of Plan) มีขั้นตอนย่อย 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานก่อน 2) อาจมีการตั้งสมมุติฐานเพื่อผลแห่งความจริง 3) แสวงหาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน ซึ่งต้องมีการประเมิน 4) วิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล 5) จัดทำรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

กอร์ตเนอร์ (Gortner, 1977 อ้างถึงใน สุขชัย ศรีทศ, 2546, หน้า 13) ได้รวบรวมแนวความคิดของนักวิชาการต่าง ๆ และพัฒนาภาพรวมของกระบวนการวางแผน ออกเป็น 7

ขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักถึงความจำเป็นในการวางแผน (Recognize the Need for Planning)
2. กำหนดวัตถุประสงค์ (Determining the Objectives)
3. การพยากรณ์อนาคต (Forecasting the Future)
4. การกำหนดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และเป้าหมาย (Setting Priorities)
5. พัฒนาแผนปฏิบัติการ (Developing Action Plan)
6. การปฏิบัติตามแผน (Implementing the Plan)
7. การทบทวนแผน (Revising the Plan)

เพิร์สลีย์ และ สนอร์ทแลนด์ (Parsley s Snotland, 1980 อ้างถึงใน สุกชัย ตรีทศ, 2546, หน้า 13) กล่าวว่า การวางแผนการเป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและการสร้างขั้นตอนต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น การแผนเป็นการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรจะทำ จะทำอย่างไร ใครเป็นผู้กระทำ และจะทำโดยลำดับอย่างไร จึงจะได้มีการกำหนดชุดของขั้นของขั้นตอนกระบวนการวางแผน ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย (Formulate Goals)
2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและการคาดการณ์อนาคต (Analyze Present Conditions and Predict The Future)
3. กำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ (Set Specific, Measurable Objectives)
4. จัดลำดับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Rank Goals and Objectives)
5. แสวงหาทางเลือกและเลือกทางที่ดีที่สุด (Search for Alternatives and Select the Best)
6. จัดตารางการทำงานในละเอียด เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามทางเลือกที่ประสงค์ (Schedule Detailed Actions to Implement the Preferred Alternatives)
7. สอดส่องและประเมินผลของแผน (Monitor and Evaluate the Plan)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (ม.ป.ป, หน้า 149) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) จะเกี่ยวข้องกับ การกำหนด (การเลือก) ภารกิจ (Missions) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ตลอดจนกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ลักษณะของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1. เป็นเอกสารที่รัฐบาลเป็นผู้จัดทำขึ้น เพื่อแสดงแผนงานของรัฐบาลที่จะเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบายและแนวทางการดำเนินงานภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด
2. เป็นการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจในส่วน of รัฐบาล ให้ได้ผลตามเป้าหมายและเพื่อสนับสนุนการลงทุน และการประกอบการต่าง ๆ ของเอกชน ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย มิได้เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับให้ต้องปฏิบัติ แต่เป็นหลักการและแนวนโยบายอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลถือปฏิบัติในการบริหารประเทศ

ประเทศไทยมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สรุปวิวัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2553) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวม 10 ฉบับ คือ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509)

เป็นแผนระยะเวลา 6 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะ คือ ระยะ 3 ปีแรก เน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ฯลฯ ระยะ 3 ปีหลัง เน้นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมประเภทสินค้าสำเร็จรูป และการผลิตทางการเกษตร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514)

เป็นแผนระยะเวลา 5 ปี เป็นแผนที่เน้นการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมไปด้วยกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519)

เป็นแผนที่นอกจากจะเน้นถึงการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และขยายขีดความสามารถของการผลิต และเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้นแล้ว ยังมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และเริ่มตระหนักถึงปัญหาความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านรายได้ ตลอดจนเพิ่มความสำคัญในการพัฒนาบริการทางด้านสังคมเป็นนโยบายสำคัญอีกด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524)

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้เน้นหนักในด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยขยายการผลิตการลงทุนและเพิ่มการจ้างงาน ปรับปรุงคุณภาพของประชากร โดยให้การศึกษาอบรมที่สอดคล้อง

กับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศลดอัตราเพิ่มของประชากรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และได้ดุลยภาพกับทรัพยากรที่มีอยู่ เร่งบูรณะและปรับปรุงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดสรรที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแหล่งแร่ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 คือ เน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ปรับปรุงคุณภาพของประชากร บูรณะปรับปรุงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลักษณะที่ถือเป็นจุดเด่นของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ คือ เน้นการแก้ปัญหาความยากจนของชนบทในเขตล้าหลัง เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีโอกาสช่วยตนเองได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเน้นการแก้ปัญหา การขาดการค้า การว่างงาน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนภาวะตกต่ำทางฐานะของเกษตรกร และความยากจนในชนบท เป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เป้าหมายหลัก หมายถึง การพัฒนาที่เน้นคุณภาพและประสิทธิภาพการบริการทั้งในภาครัฐบาล และภาคเอกชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาภายในประเทศ และเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ จุดเด่นที่สำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 คือการเปลี่ยนแปลงแนวทาง และปรับระบบการพัฒนาประเทศให้สามารถออกไปต่อสู้แข่งขันในต่างประเทศได้อย่างจริงจัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ การกระจายรายได้ และการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค และชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แก้ปัญหาความยากจนของผู้คนในชนบท และสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้ทั่วถึง โดยเฉพาะถนน ไฟฟ้า และประปา เป็นต้น เร่งรัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

2. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มั่นคง และสมดุล เสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม

4. เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

5. เพื่อปรับระบบบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ถิ่นเป็นก้าวแรกของการนำวิธีการใหม่ในการพัฒนาประเทศมาใช้ ซึ่งมีความแตกต่างจากแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา โดยได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งเน้นหลักแต่เพียงอย่างเดียว มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ กฎการพัฒนาคน โดยคน เพื่อคนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนาและครอบครองทุกมิติ ซึ่งแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการบริหารจัดการเพื่อการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหม่และเป็นหัวใจสำคัญในการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนารวม โดยเน้นการมีส่วนร่วม เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐกับประชาชน ตลอดจนสร้างการบูรณาการในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ลักษณะและการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีลักษณะเป็นแผนกลยุทธ์ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำยุทธศาสตร์และแนวทางทั้งหมดไปกำหนดแผนงาน โครงการและมาตรการเพื่อให้มีการดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นกรอบในการจัดทำโดยการพัฒนาของภาครัฐและจะต้องมีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดผลต่อประชาชน หรือเป็นโครงการพัฒนาที่ประชาชนตัดสินใจ หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และสนับสนุนเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และควรจะต้องดำเนินการแบบองค์รวม คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกองค์กรจะต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำ

มีการประสานการวิเคราะห์ โดยยึดหลักพื้นที่และภารกิจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบ เป็นกรอบในการจัดทำแผนงานและโครงการ แผนเงิน และแผนคน โดยใช้แผนยุทธศาสตร์ และแนวทางของแผนควบคู่ไปกับพื้นที่ เป็นเครื่องมือในการขอรับสนับสนุนด้านงบประมาณและมีการติดตามประเมินผลประจำปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือเป็นแผนที่ได้อำนาจเชิงแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดในทุกระดับอันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอำนาจอธิปไตยของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

แผนพัฒนาจังหวัด

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เป็นแผนระดับประเทศ ก็จะเป็นแนวทางการปฏิบัติไปสู่ภูมิภาค โดยกระทรวงมหาดไทย ในฐานะคณะอนุกรรมการประสานการวางแผนพัฒนาจังหวัดจะเป็นผู้ประสานงานให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาพัฒนาอำเภอ ทั้งกระบวนการ เนื้อหาสาระ และระยะเวลา เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางสำหรับการดำเนินงานของทุกหน่วยงานและองค์กร

ในระดับจังหวัด รวมทั้งเพื่อให้การสนับสนุน/อุดหนุนแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ซึ่งประสานมาจากปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี มีลักษณะดังนี้

1. เป็นแผนเชิงนโยบาย เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัด ที่ครอบคลุมการพัฒนาทุกด้านในระยะ 5 ปี
2. มีความเชื่อมโยงแผนพัฒนา 5 ปี ของแต่ละระดับ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับท้องถิ่น และระดับตำบล
3. ให้ทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ ประชาคมระดับจังหวัดประกอบด้วยส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ชุมชน และองค์กรประชาชนในจังหวัดมีส่วนร่วมแสดงความเห็น ให้ข้อเสนอแนะและร่วมตัดสินใจในกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกองแผนพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป., หน้า 1)

แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจถือเป็นหัวใจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เพราะได้มีการบัญญัติถึงวิธีแห่งการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน โดยผ่านองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ (พิมลพร พุ่มแก้ว และคณะ, 2542, หน้า 13) ซึ่งในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ คือ

1. องค์กรบริหารส่วนจังหวัด
 2. เทศบาล
 3. องค์กรบริหารส่วนตำบล
 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
- หลักการทั่วไปของการปกครองส่วนท้องถิ่น (ฝ่ายพิทยาสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล, 2543, หน้า 35) คือ

1. การกระจายอำนาจการปกครองนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันกับการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะการกระจายอำนาจเกิดจากการที่รัฐบาลยินยอมมอบอำนาจการปกครอง และบริหารในกิจกรรมต่าง ๆ ให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ
2. การปกครองท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจ เป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาลในส่วนกลางในการให้บริการประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะส่วนกลางเพียงองค์การเดียวไม่

สามารถที่จะปฏิบัติการกิจดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบ “เทศบาล” เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นตามหลัก การกระจายอำนาจรูปแบบหนึ่งที่เป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543) มาตรา 56 ที่กำหนดให้ต้องเทศบาลนครมีหน้าที่ทำการในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมตามที่ระบบไว้ในมาตรา 53 คือ
 - 1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 - 1.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
 - 1.3 รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูล

ฝอย

- 1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 1.5 ให้มีเครื่องมือใช้ในการดับเพลิง
- 1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 1.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
3. กิจกรรมอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อสาธารณสุข
4. การควบคุมสุลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงแรม และสถาน

บริการอื่น

5. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
6. จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
7. การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
8. การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว

และมาตรา 57 เทศบาลอาจทำกิจการอื่นตามมาตรา 54 ได้ ดังนี้

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล

6. ให้มีการสาธารณูปการ
7. จัดทำกิจกรรมซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
10. ให้มีและบำรุงรักษาสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
12. เทศพาณิชย์

การบริหารงานของเทศบาลให้เป็นไปตามภารกิจหน้าที่ของเทศบาลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเป็นไปตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนด ก็ย่อมต้องอาศัยหลักการของการบริหาร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานอยู่หลายขั้นตอน ขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการบริหารงาน คือ การวางแผน

ในปี พ.ศ. 2520 รัฐบาลได้เริ่มนำเอาความคิดในการวางแผนมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานเทศบาล และได้ผลักดันให้เทศบาลวางแผนพัฒนาของตนเองขึ้นอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา โดยคาดหวังว่า การบริหารงานเทศบาลเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นระบบขึ้น และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว (เปี่ยมศักดิ์ ตันนิรุตต์, 2540, หน้า 2)

แผนพัฒนาเทศบาล

แผนงานเทศบาลมีลักษณะเป็นแผนงานที่แก้ไขปัญหา สนองตอบความต้องการนโยบาย และการพัฒนาศักยภาพของเมือง แบ่งสาขาการพัฒนาเป็น 5 สาขา คือ สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาขาการพัฒนาสังคม สาขาพัฒนาการเมืองการบริหาร และสาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแผนใน 3 ระดับ คือ จุดหมายและแนวทาง การพัฒนาระยะยาว แผนระยะปานกลาง (5 ปี) และแผนประจำปี

1. สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพและลักษณะทางกายภาพ การปรับปรุงพื้นที่ และการก่อสร้างสาธารณูปการอื่น จะเป็นการส่งเสริมความสวยงามและเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการน่าอยู่อาศัย ความสะดวกและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

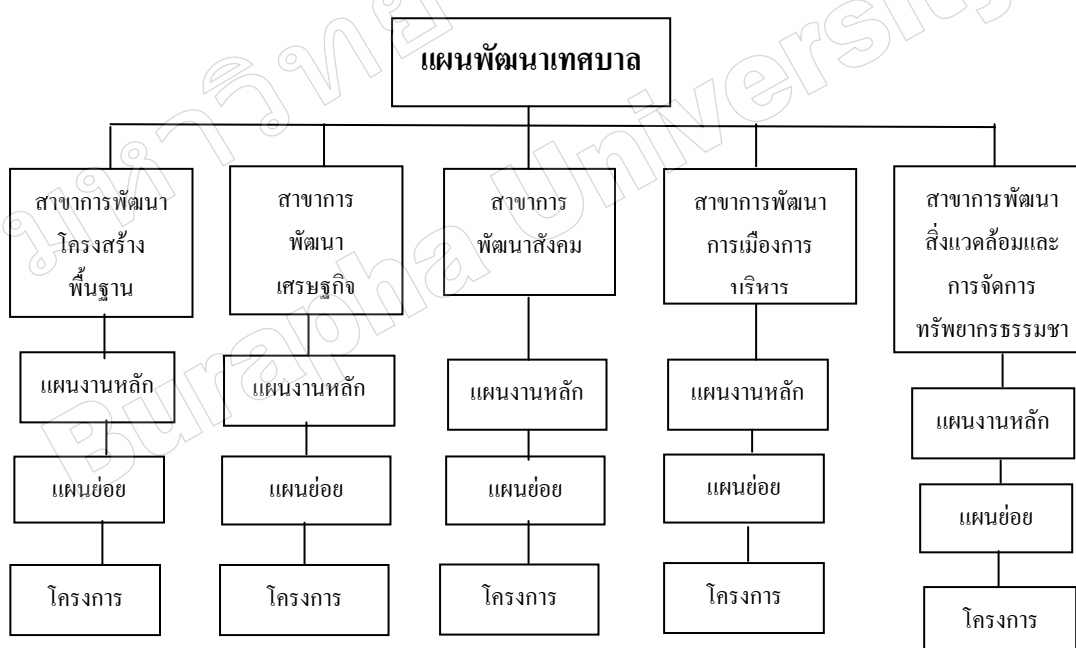
2. สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เทศบาลควรจะทำเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ ในเมืองให้ดำเนินไปด้วยความเข้มแข็งมั่นคงดีขึ้น และขยายตัวออกไปรับการเพิ่มขึ้นของประชากร และวิถีทางธุรกิจใหม่ ๆ

3. สาขาการพัฒนาสังคม ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมถึงกิจกรรมที่เทศบาลพึงส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองให้มีระดับคุณภาพของชีวิตที่มีคุณค่า

4. สาขาการพัฒนาการเมืองการบริหาร ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนาเทศบาลให้เป็นสถาบันที่มีความมั่นคงและมีคุณค่าต่อประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนการปรับปรุงและการจัดระบบการบริหารให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูง

5. สาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนอันจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ และมีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างไม่รู้จักหมดสิ้น

ลำดับชั้นของแผนพัฒนาเทศบาล

ภาพที่ 3 ลำดับชั้นของแผนพัฒนาเทศบาล (กรมการปกครอง, 2534, หน้า 8)

ส่วนประกอบตามระบบการวางแผนพัฒนา ดังนี้

1. จุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะยาว
2. แผนพัฒนาระยะปานกลาง
3. แผนพัฒนาประจำปี
4. แผนงานและโครงการ

5. แผนการดำเนินงาน

การที่จะนำแผนงานและโครงการไปใช้ปฏิบัติในแต่ละปีได้ จำเป็นต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขึ้นเป็นแผนสำหรับปีที่จำเป็นต้องดำเนินการ โดยทั่วไปการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีจะเน้นการนำแผนงานและโครงการที่มีอยู่ในแผนพัฒนาระยะปานกลาง ซึ่งได้มีการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการไว้ครั้งหนึ่ง และนำมาตรวจสอบทบทวนเพื่อ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปีของเทศบาล หรือหน่วยงานนั้น ๆ จึงถือได้ว่าแผนพัฒนาประจำปีเป็นมาตรการสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาระยะปานกลางกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งการวางแผนประจำปีถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เทศบาลสามารถดำเนินการพัฒนาได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดทั้งด้านระยะเวลา บุคลากร และงบประมาณ เพราะได้มีการเตรียมในเรื่องการใช้ทรัพยากรในทุกด้านไว้ก่อนแล้ว โดยเฉพาะในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีได้เน้นในเรื่องวิเคราะห์ หรือศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมถึงการประเมินโครงการในแต่ละแผนงานไว้อย่างละเอียด เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์หาผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคัดเลือกโครงการที่เหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุด และจัดลำดับความสำคัญไว้ในอันดับแรก ๆ สำหรับดำเนินการของปีนั้น

การวางแผนของเทศบาลมีแนวทางปฏิบัติในการวางแผนพัฒนา และขั้นตอน วิธีการจัดทำแผนพัฒนาและแผนพัฒนาประจำปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้การบริหารงานของเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

กำหนดให้เทศบาล มีองค์การวางแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล

ประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรี	ประธาน
2. เทศมนตรีทุกคน	กรรมการ
3. สมาชิกเทศบาลที่สภาเทศบาลคัดเลือกไม่เกินสามคน	กรรมการ
4. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	กรรมการ

5. ผังเมืองจังหวัด กรรมการ
6. ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น กรรมการ
7. ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานแผนพัฒนาอำเภอที่
นายอำเภอในเขตพื้นที่ที่ตั้งของเทศบาลหรือเมืองพัทยาหมาย กรรมการ
8. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรประชาชน กรรมการ
ที่นายกเทศมนตรีคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนและไม่เกินห้าคน
9. ปลัดเทศบาล กรรมการและเลขานุการ
10. รองปลัดเทศบาล กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
11. ผู้อำนวยการ/ หัวหน้ากองวิชาการและแผนงาน/ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบายและแผน/ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

คณะกรรมการการพัฒนาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทางพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
แผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ การผังเมือง ปัญหาของเทศบาล และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการ
พัฒนาท้องถิ่น
2. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา การพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาและ
ติดตามประเมินผลแผนพัฒนา
3. ให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนา
คณะกรรมการสนับสนุนจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย
 1. ปลัดเทศบาล ประธานกรรมการ
 2. รองปลัดเทศบาลที่ได้รับมอบหมาย กรรมการ
 3. หัวหน้าส่วนการบริหารของเทศบาล กรรมการ
 4. เจ้าหน้าที่สำนักผังเมืองจังหวัดที่ผังเมืองจังหวัดมอบหมาย กรรมการ
 5. ผู้อำนวยการ/ หัวหน้ากองวิชาการและแผนหรือหัวหน้างานวิเคราะห์นโยบาย
และแผนหรือเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กรรมการและเลขานุการ
- คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมีหน้าที่ ดังนี้
 1. การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนายจะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
โดยดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
 - 1.2 ได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
 - 1.3 ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่น

2. การจัดทำแผนพัฒนาห้าปี จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

- 2.1 วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและจัดทำร่างพัฒนาห้าปี
- 2.2 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.3 เสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ความเห็น
- 2.4 เสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

3. สภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่างพัฒนาห้าปีแล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาในกรณีที่สภาท้องถิ่นไม่เห็นชอบร่างแผนพัฒนาห้าปีให้นำกลับไปพิจารณาทบทวนใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ไม่เห็นชอบแล้วนำเสนอใหม่ หากสภาท้องถิ่นยืนยันไม่เห็นชอบอีกให้แจ้งเหตุผลที่ไม่เห็นชอบต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา

4. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแผนพัฒนาห้าปีของเทศบาล หากเห็นชอบให้ลงนามอนุมัติ ถ้าไม่เห็นชอบให้ส่งคืนพร้อมทั้งเหตุผล เพื่อพิจารณาทบทวนแล้วนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วย ให้ส่งสภาท้องถิ่นพิจารณาใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคืนมา ถ้าสภาท้องถิ่นมีมติยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่าที่มีอยู่ให้ถือเป็นสิ้นสุด

5. จัดทำแผนพัฒนาประจำปี ให้ทบทวนจากแผนพัฒนาห้าปี โดยดำเนินการดังนี้

5.1 กำหนดรายละเอียดของโครงการ ระบุที่มาของงบประมาณ และจัดทำร่างแผนพัฒนาประจำปี

- 5.2 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
- 5.3 เสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ความเห็น
- 5.4 ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารท้องถิ่น

6. แผนพัฒนาให้จัดทำตามระยะเวลา ดังนี้

- 6.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาให้จัดทำเสร็จก่อนแผนพัฒนาห้าปี
- 6.2 แผนพัฒนาห้าปี ให้จัดทำเสร็จก่อนแผนพัฒนาประจำปีของปีแรก
- 6.3 แผนพัฒนาประจำปีให้จัดทำเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อน

งบประมาณประจำปีผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาของการจัดทำแผนพัฒนาแล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

องค์ประกอบและการประสานการพัฒนา ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ศูนย์ประสานการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการประสานการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีทุกเทศบาล ประธานศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาลทุกเทศบาล และเลขานุการศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกอำเภอ การประชุมคณะกรรมการประสานแผนท้องถิ่นคราวแรกให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุม และให้คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ตำแหน่งละหนึ่งคนจากกรรมการด้วยกัน

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นอาจมีมติเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็น ที่ปรึกษาของคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นได้

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ตรวจสอบ วิเคราะห์ประสานแผนงาน โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพิจารณาให้ความเห็นร่างแผนพัฒนาห้าปี และร่างแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และเมืองพัทยา

การเพิ่มเติม การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาเทศบาล

การเพิ่มการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระทำได้โดยกรณี ดังนี้

1. นโยบายหรือเป้าหมายของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป
2. ผลกระทบจากการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา
3. ข้อเรียกร้องซึ่งเป็นมติของประชาชนในท้องถิ่น

การเพิ่มเติม การแก้ไขเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาดำเนินการตามขั้นตอนคือ

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเสนอเรื่องพร้อมรายละเอียดข้อมูล เหตุผลและความจำเป็นเพื่อขอรับความเห็นชอบจากผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น และเสนอขอรับอนุมัติจากสภาท้องถิ่นตามลำดับ

การเพิ่มโครงการในแผนพัฒนาห้าปีซึ่งโครงการนั้นไม่มีอยู่ในแผนพัฒนาห้าปี กระทำได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นตามลำดับ และเสนอเพื่อขอรับอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด หากภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็นเป็นอย่างอื่นให้แจ้งผู้บริหารท้องถิ่นพร้อมเหตุผลเพื่อทบทวนใหม่แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาและให้ถือเป็นที่สุด

การนำเอาโครงการที่ได้รับอนุมัติให้เพิ่มเติมในแผนพัฒนาห้าปีแล้ว มาเพิ่มเติมในแผนพัฒนาประจำปี กระทำได้โดยได้รับอนุมัติจากผู้บริหารส่วนท้องถิ่น

การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโครงการในแผนพัฒนาประจำปี ซึ่งโครงการนั้นมีอยู่ในแผนพัฒนาห้าปี กระทำได้โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นแล้วขออนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่น

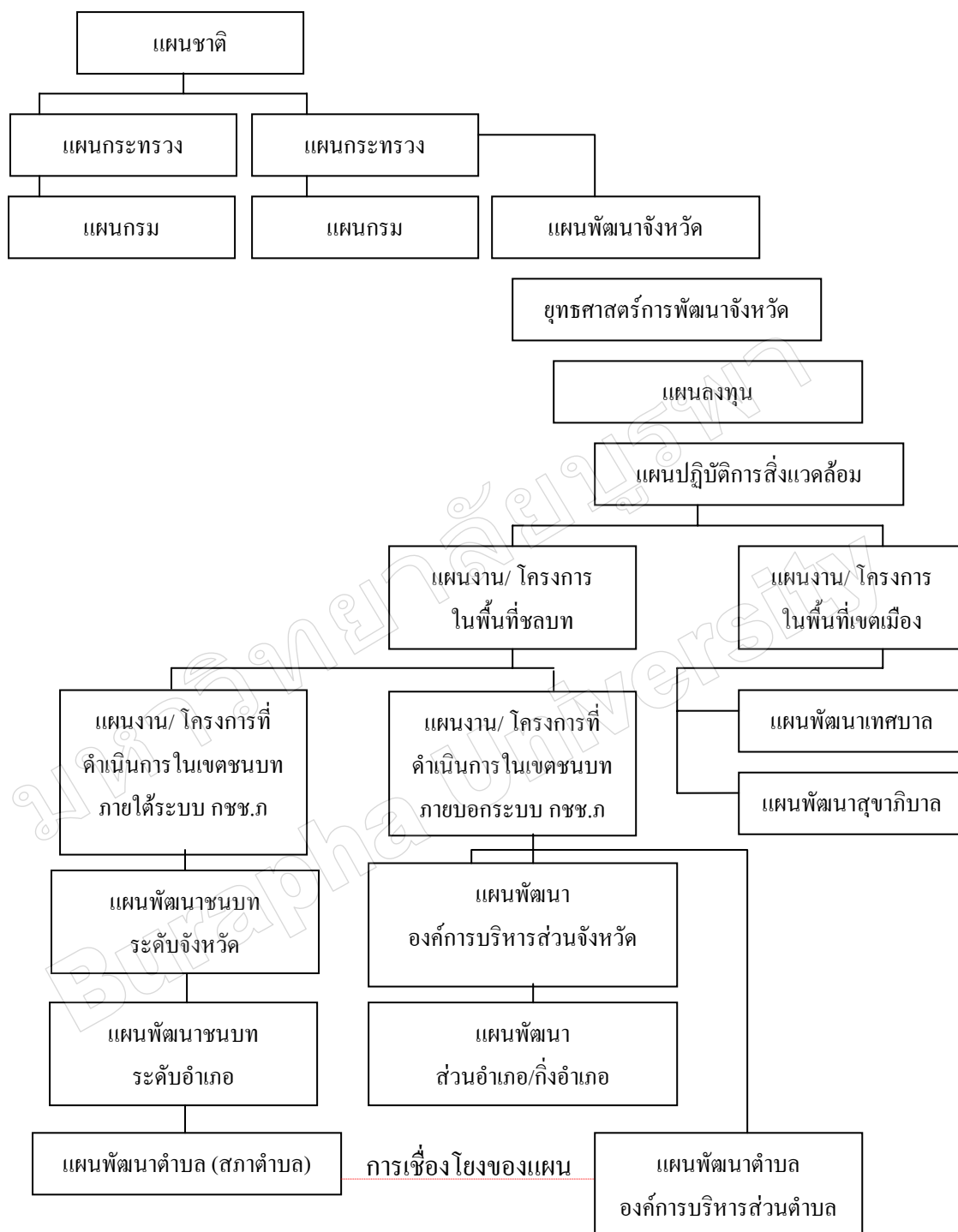
การติดตามและประเมินผล

แผนพัฒนาที่ประกาศใช้แล้ว การเพิ่มเติม และการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงการที่เพิ่มเติม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงในแผนพัฒนาห้าปี หรือแผนพัฒนาประจำปี ที่อนุมัติแล้ว ให้แจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ และคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้หรืออนุมัติ และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน

ให้เทศบาลนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติโดยให้มีการติดตามและประเมินผล และรายงานผลให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น และสภาท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เป็นประจำทุกปี

ความสัมพันธ์ของแผนพัฒนาเทศบาลกับแผนในระดับต่าง ๆ

แผนพัฒนาเทศบาลเป็นแผนพัฒนาในเขตเมือง จึงต้องสอดคล้องและสนองตอบต่อแนวทางการพัฒนาเมืองตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด อันจะเป็นการประสานกันตั้งแต่แผนระดับชาติ ระดับภาค และระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการสนับสนุนการพัฒนาซึ่งกันและกันในด้านของระยะเวลาด้วย แผนพัฒนาเทศบาลจะมีความสัมพันธ์กับแผนในระดับต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของแผนพัฒนาเทศบาลกับแผนในระดับต่าง ๆ
(กรมการปกครอง, 2534, หน้า 10)

แผนพัฒนาชุมชน

เพื่อให้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะต้องแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ตอบสนองความต้องการและสร้างสรรค์ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่ชุมชน และเป็นการวางแผนทางการแก้ไขอย่างมีระบบ อีกทั้งเป็นการดำเนินการด้วยการระดมความร่วมมือจากส่วนงานต่าง ๆ และกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบอย่างชัดเจน จึงมีการจัดทำความต้องการที่จะจัดทำโครงการ/ กิจกรรม แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยมีการวางแผนรูปแบบการจัดทำแผนด้วยการศึกษาข้อมูล สภาพปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาคำหนดแนวทางและคัดเลือกวิธีแก้ไขปัญหาโดยเรียงเรียงเป็นแผนพัฒนาชุมชนประจำปี ประกอบด้วยกิจกรรมในสาขาต่างๆ คือ สาขาการพัฒนาสาธาณูปโภค สาขารอนามัยและสิ่งแวดล้อม สาขาการพัฒนาอาชีพ สาขาการพัฒนาคุณภาพชีวิต (เด็ก, เยาวชน, สตรีแม่บ้าน, ทัวไป) สาขาการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและสาขาการพัฒนาจิตใจ

ขั้นตอนการจัดทำแผน พิจารณานุมัติ และปฏิบัติตามแผนพัฒนาชุมชน
การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล ศึกษาทั้งข้อมูลทั่วไป และข้อมูลปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
2. คัดเลือกและกำหนดปัญหา
3. วิเคราะห์ปัญหาเพื่อค้นหาสาเหตุ
4. กำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา
5. กำหนดกิจกรรมหรือโครงการให้สอดคล้องกับวิธีการแก้ไขปัญหา
6. บรรจุโครงการไว้ในแผนพัฒนาชุมชน โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง
7. เสนอแผนพัฒนาชุมชนต่อเทศบาล

ขั้นตอนการพิจารณานุมัติแผนพัฒนาชุมชน

1. เทศบาลพิจารณากลับกรองแผนพัฒนาชุมชน
2. นายกเทศมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการ

โครงการในส่วนความรับผิดชอบของเทศบาล นำเสนอสภาเทศบาลพิจารณานุมัติ

แผนพัฒนาเทศบาลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ส่งโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่น ๆ ในส่วนราชการนั้นพิจารณา โดยเทศบาลเป็นผู้ประสานและขอรับการสนับสนุน

3. แจ้งผลการพิจารณานุมัติโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนประจำปีให้ชุมชนทราบเพื่อเตรียมดำเนินการ

ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ

1. โครงการที่ชุมชนเป็นผู้จัดทำเอง ให้ดำเนินการได้ตามกำหนดการในแผนพัฒนาชุมชน โครงการตามแผนพัฒนาชุมชนประจำปี ซึ่งได้รับอนุมัติงบประมาณจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แล้ว ส่วนราชนาการนั้นจะเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อหรือจัดจ้างผู้รับเหมาไปดำเนินการ
2. คณะกรรมการชุมชนสนับสนุนและร่วมดำเนินงานตามโครงการในส่วนที่รับผิดชอบ พร้อมให้คำแนะนำเพื่อให้โครงการต่างๆ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
3. สรุปประเมินผลการจัดทำโครงการ เพื่อวัดผลที่ได้รับจากการจัดทำโครงการ ปัญหาอุปสรรค (ถ้ามี) เพื่อพิจารณาการจัดทำโครงการอื่นต่อไป

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ

สภาพทั่วไป

ที่ตั้ง

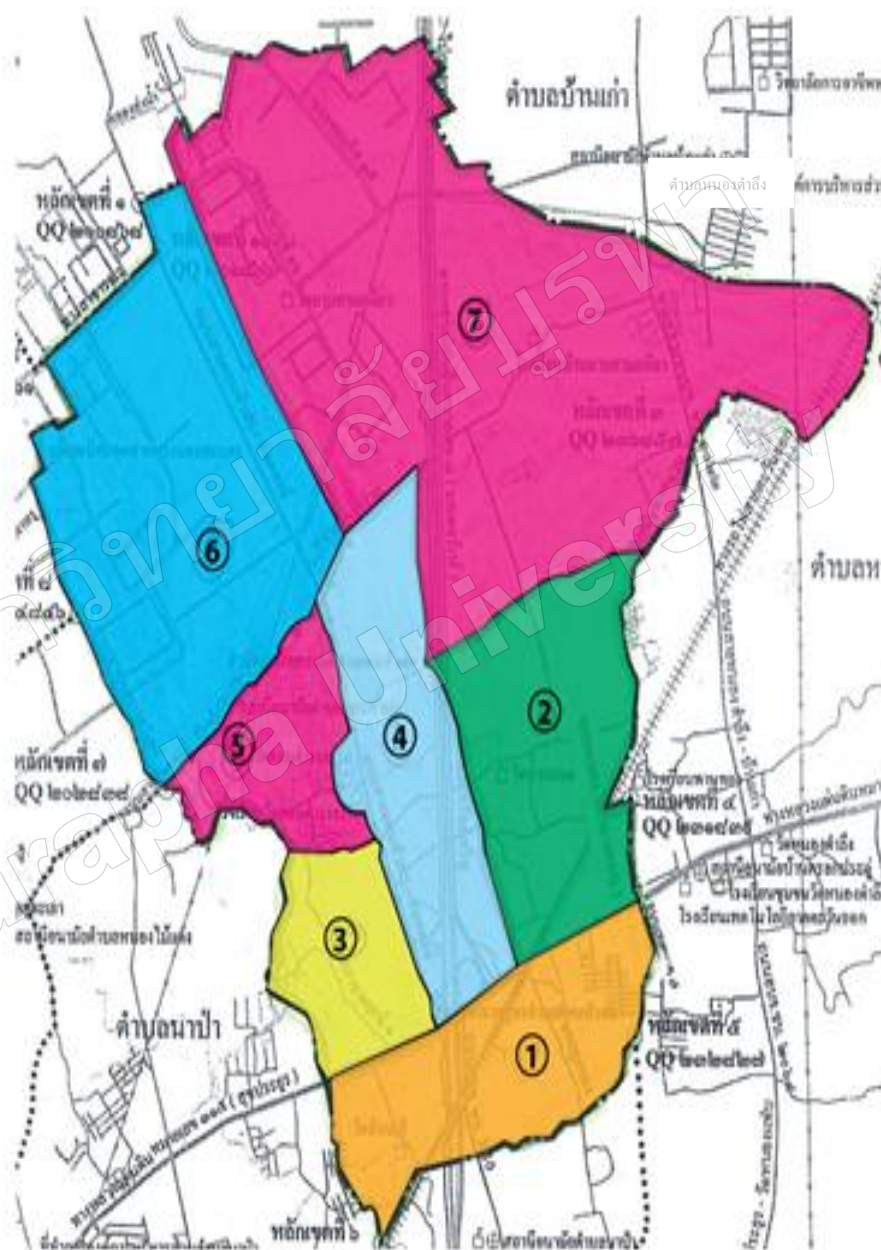
ตำบลคอนหัวพ่อตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของศาลากลางจังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองชลบุรี โดยมีระยะทางห่างจากศาลากลางจังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองชลบุรีประมาณ 8 กิโลเมตร วันจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล วันที่ 2 มีนาคม 2538 ประกาศยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550

สถานที่ตั้ง เลขที่ 49 หมู่ที่ 6 ถนน รพช. ตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20000

เทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ มีเนื้อที่โดยประมาณ 18.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,562.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลสำนักบก ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลคลองตำหรุ ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี

แผนที่เขตเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ

ภาพที่ 5 แผนที่เทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ

การเมืองการปกครอง แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน แยกเป็น

หมู่ที่ 1 บ้านชากสมอ

หมู่ที่ 2 บ้านหนองไผ่กลางดอน

หมู่ที่ 3 บ้านหนองกงฉาก

หมู่ที่ 4 บ้านดอนบน

หมู่ที่ 5 บ้านดอนหัวฟ่อ

หมู่ที่ 6 บ้านดอนล่าง

หมู่ที่ 7 บ้านมาบสามเกลียว

ประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรตำบลคอนหัวฟ่อ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			ครัวเรือน	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
		ชาย	หญิง	รวม		
1	ชากสมอ	1,307	1,265	2,572	1,563	นายปรีชา มิติน
2	หนองไผ่กลางดอน	427	409	836	792	นายธีรพงศ์ ใจดี
3	หนองกงฉาก	605	692	1,297	915	นางสาวดุริณี เพ็ญงามดี
4	ดอนบน	706	755	1,461	1,665	นางจินตนา ประเสริฐ
5	ดอนหัวฟ่อ	653	652	1,305	1,375	นายสมศักดิ์ พุทธิพงษ์
6	ดอนล่าง	248	245	493	1,293	นายสยาม ไตรรักษ์
7	มาบสามเกลียว	333	365	698	589	นายศรีชล ปานผดุง
รวม		4,279	4,383	8,662	8,192	

ที่มา: สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองชลบุรี (เมษายน 2553)

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

รับจ้าง จำนวนร้อยละ 40

ค้าขาย จำนวนร้อยละ 25

ธุรกิจส่วนตัว จำนวนร้อยละ 20

เกษตรกรรม จำนวนร้อยละ 5

อื่น ๆ จำนวนร้อยละ 10

หน่วยธุรกิจในเขตเทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ

โรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน	176	แห่ง (ไม่รวมกำลังก่อสร้าง)
ธุรกิจบ้านจัดสรร	จำนวน	11	แห่ง
สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน	2	แห่ง
โรงงานผสมอาหารสัตว์	จำนวน	1	แห่ง
ธนาคาร	จำนวน	6	แห่ง
ร้านสะดวกซื้อ	จำนวน	14	แห่ง
โรงแรม	จำนวน	3	แห่ง
อพาร์ทเมนต์	จำนวน	56	แห่ง
ตลาด	จำนวน	5	แห่ง

การเกษตรกรรม

ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมในเขตตำบลคอนหัวพ่อ ได้เปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง

การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ มีดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์เรือนไทย ตั้งอยู่ที่บ้านมาบสามเกลียว หมู่ที่ 7 เป็นแหล่งเรียนรู้และรวบรวมเครื่องมือทำมาหากิน ซึ่งแสดงถึงการดำรงชีวิตของคนในอดีตกาล ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดเล็กของตำบล
2. พระศรีสรรเพชญ์ ประดิษฐานอยู่ที่ วัดสังกะสี หมู่ที่ 1 ตำบลคอนหัวพ่อ ซึ่งเป็นพระปรารักษ์ไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออก
3. หลวงพ่อลอย เป็นพระคู่บ้านประจำตำบลคอนหัวพ่อ ประดิษฐานอยู่ที่วัดดอนคำรงค์ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนหัวพ่อ

สภาพทางสังคม

การศึกษา

1. โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ จำนวน 1 แห่ง
 - โรงเรียนบ้านมาบสามเกลียว เปิดทำการสอนระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลคอนหัวพ่อ (ถ่ายโอนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2552)
2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 1 แห่ง

โรงเรียนวัดดอนคำรังธรรม เปิดทำการสอนระดับก่อนประถมศึกษา - ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลคอนหัวฟ่อ

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน (ถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน) เมื่อปี พ.ศ. 2543
จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 7 ตำบลคอนหัวฟ่อ

4. ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลคอนหัวฟ่อ (กสน.ตำบลคอนหัวฟ่อ) จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่
อาคารอเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนหัวฟ่อ

5. ศูนย์การเรียนรู้ตำบลคอนหัวฟ่อ จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลคอนหัวฟ่อ

องค์กรทางศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อมีวัดจำนวน 4 แห่ง ดังนี้

วัดสังกะสี	ตั้งอยู่หมู่ที่ 1
วัดขากสมอ (วัดสุขใจดี)	ตั้งอยู่หมู่ที่ 2
วัดดอนคำรังธรรม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 4
วัดมามสามเกลียว	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7

ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อมีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีวันสงกรานต์
ระหว่างวันที่ 13 - 16 เมษายน ของทุกปี โดยเฉพาะวันที่ 16 เมษายนของทุกปีถือเป็นวันไหล
ประจำปีของตำบลคอนหัวฟ่อ ประชาชนร่วมทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ ก่อพระเจดีย์
ทราย ซึ่งเป็นประเพณีที่ทำกันเป็นประจำทุกปี และประเพณีทำบุญกลางบ้าน จัดขึ้นในช่วงเดือน 8
ของทุกปี ประชาชนทำบุญร่วมกันเพื่อความเป็นสิริมงคล

ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อมีศาลเจ้า 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4

การสาธารณสุข

สถานีนามัยประจำตำบล

จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6

คลินิกรักษาโรคทั่วไป

จำนวน 7 แห่ง

คลินิกทันตกรรม

จำนวน 4 แห่ง

ครัวเรือนมีและใช้ส้วมราดน้ำ

จำนวน 8,192 ครัวเรือน

กีฬา นันทนาการ/ พักผ่อน

ลานกีฬาอเนกประสงค์

จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 7

สวนสาธารณะ

จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4, 7

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานีตำรวจภูธรคอนหัวฟ่อ

1 แห่ง

กลุ่มรักษาความปลอดภัย

1 กลุ่ม (สมาชิก 241 คน)

สายตรวจ อปพร.	186 คน
อส.ป.ป.ส.	120 คน
สถานีดับเพลิง	1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลคอนหัวพ้อมีถนน 55 สาย แยกเป็น

ถนนลาดยาง	จำนวน 15 สาย
ถนนคอนกรีต	จำนวน 28 สาย
ถนนหินคลุก	จำนวน 10 สาย
ถนนดินหรือลูกรัง	จำนวน 2 สาย

การสาธารณสุข

1. การไฟฟ้า

เทศบาลตำบลคอนหัวพ้อม อยู่ในเขตพื้นที่การให้บริการของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชลบุรี ซึ่งในเขตตำบลคอนหัวพ้อมมีจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน สำหรับไฟฟ้าสาธารณะมีการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ จำนวนประมาณ 600 จุด ครอบคลุมพื้นที่ในเขตตำบลคอนหัวพ้อม

2. การประปา

เทศบาลตำบลคอนหัวพ้อม อยู่ในเขตพื้นที่การให้บริการของสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดชลบุรี จำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 8,192 ครัวเรือน

3. การสื่อสาร

เทศบาลตำบลคอนหัวพ้อม อยู่ในเขตพื้นที่การให้บริการของ บริษัท ทศท.คอปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) สาขาจังหวัดชลบุรี

โทรศัพท์ส่วนบุคคลในพื้นที่	จำนวน 5,000 เลขหมาย
โทรศัพท์สาธารณะในพื้นที่	จำนวน 90 ตู้
อินเทอร์เน็ตตำบล	จำนวน 1 แห่ง

เสียงตามสายประจำหมู่บ้านครอบคลุมพื้นที่ในเขตตำบลคอนหัวพ้อม จำนวน 67 จุด

ด้านการเมืองการบริหาร

เทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. สภาเทศบาล
2. ผู้บริหารท้องถิ่น

สภาเทศบาล

สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกเทศบาล ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง จำนวน 12 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระหรือมีการยุบสภา ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

สมาชิกสภาเทศบาลผู้เข้ามาแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระของผู้ซึ่งตนแทน

สภาเทศบาลมีประธานสภาเทศบาล 1 คน และรองประธานสภาเทศบาล 1 คน ซึ่งผู้ว่าราชการแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาล ตามมติของสภาเทศบาล

ประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล

รองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาเทศบาล ในเมื่อประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ผู้บริหารท้องถิ่น

คณะผู้บริหารท้องถิ่นประกอบด้วยนายกเทศมนตรี 1 คน รองนายกเทศมนตรี 2 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 1 คน และเลขานุการนายกเทศมนตรี 1 คน

ให้ผู้บริหารท้องถิ่น ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมายโดยมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้า

ในกรณีที่นายกเทศมนตรีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองนายกเทศมนตรีตามลำดับที่นายกเทศมนตรีจัดไว้เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีรองนายกเทศมนตรีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดเทศบาลเป็นผู้รักษาราชการแทน

อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการที่นายกเทศมนตรี จะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือคำสั่งใดหรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ไม่ได้กำหนดในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น นายกเทศมนตรีอาจมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้รองนายกเทศมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทน

นายกเทศมนตรีก็ได้ แต่ถ้ามอบให้ปลัดเทศบาลหรือรองปลัดเทศบาลปฏิบัติราชการแทน ให้ทำเป็นคำสั่งและประกาศให้ประชาชนทราบ

หน้าที่ของเทศบาล

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีการบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย

และสิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. หน้าที่อื่นตามกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

และเทศบาลตำบลคอนหัวพ่ออาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในกิจกรรมทางการเมืองและทางการบริหาร เทศบาลตำบลคอนหัวพ่อ ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนได้ร่วมเสนอปัญหา ความต้องการ และร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลคอนหัวพ่อจัดขึ้นตลอดทั้งปี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนินฐา ศรีนนท์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนย่อยกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อศึกษาว่าชุมชนย่อยซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครนนทบุรี ประจำปี 2544 หรือไม่ เพียงใด และเพื่อศึกษาว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลประจำปีมีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ประการใด เพื่อพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของเทศบาลในปีต่อ ๆ ไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ประธานกรรมการชุมชนและรองประธานกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครนนทบุรีอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล ยกเว้น อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล ส่วนความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลและปัจจัยแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล

สุกชัย ตรีทศ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม และปัญหา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี ตามตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 12 ชุมชน รวม 108 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และอาศัยตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซีและมอร์เกน ตัวแปรอิสระที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ตัวแปรตามที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วม และปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล ยกเว้นปัจจัยด้านอาชีพ ซึ่งจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่าอาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล และคณะกรรมการชุมชนมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมือง

ชลบุรีอยู่ในระดับน้อย โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี

ทศพล มุ่งประสงค์ธนา (2546, บทคัดย่อ) การศึกษาปัญหาพิเศษ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ของเทศบาลตำบลบางละมุง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ของเทศบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยเป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ และใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรศึกษากลุ่มคณะกรรมการชุมชน จำนวน 73 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 สูงเป็นอันดับแรกคือ ด้านการดำเนินงาน อันดับสองคือ ด้านการวางแผน อันดับสามคือ ด้านตัดสินใจ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการประเมินผลและติดตามการดำเนินงาน สำหรับปัญหาในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนย่อยในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาในการมีส่วนร่วมที่พบมากเป็นอันดับแรกคือ ปัญหาด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อันดับสองคือ ปัญหาด้านระบบงาน และการวางแผน อันดับสามคือ ปัญหาด้านบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือ ปัญหาด้านการประสานงาน

อารียา บุญเปลื้อง (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเปรียบเทียบระหว่างผู้นำชาวไทยพื้นราบกับผู้นำชาวไทยภูเขา และ 2) เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขา

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกเทศมนตรี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำอื่น ๆ จำนวน 250 ตัวอย่าง ทั้งนี้ได้แบบสอบถามกลับมาเพียง 140 ตัวอย่าง แต่ใช้ได้เพียง 130 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐาน ผู้นำท้องถิ่นชาวไทยพื้นราบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าชาวไทยภูเขา โดยใช้ t - test และการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ อายุ

สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง จำนวนครั้งที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยหาค่า Chi - Square ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และหาค่าระดับความสัมพันธ์ด้วย Cramer's V ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้นำชาวไทยพื้นราบและผู้นำชาวไทยภูเขาในครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาความแตกต่างในแต่ละด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนชาวไทยภูเขามีระดับการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมประเมินผล ทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้นำชาวไทยพื้นราบกับผู้นำชาวไทยภูเขา พบว่า มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการประสานยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัดและอำเภอ และการมีส่วนร่วมประเมินผลเกี่ยวกับการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แต่งตั้งผู้นำท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงาน/ โครงการ และร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด อำเภอ และตำบล ผลสืบเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นชาวไทยภูเขาขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์ และขาดความรู้ในกระบวนการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่นตนเอง และขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง จำนวนครั้งที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชาวไทยพื้นราบและผู้นำชาวไทยภูเขา

จิตา จิตรตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549 - 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549 - 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549 - 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและตำแหน่ง/ บทบาทผู้นำในชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นกรรมการชุมชน จำนวน 165 คน จากกรรมการชุมชนทั้งหมด 174 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูล

แบบสอบถามจากคณะกรรมการชุมชนทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนสามปี (พ.ศ.2549 - 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549 - 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ระดับการศึกษา เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 2 การกำหนดกรอบแนวคิด

ชื่อ	ตัวแปรต้นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					
	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	สถานภาพ	ตำแหน่ง
ขนิษฐา ศรีนนท์		✓	✓	✓		
สุกชัย ตรีทศ	✓	✓		✓		
อารีชา บุญเปลื้อง	✓	✓	✓		✓	✓
จิตา จิตรตั้งตรง	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนตัวแปรต้นที่ใช้ในการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดหรือกำหนดตัวแปรต้น รายละเอียดดังตารางที่ 1

โดยตัวแปรผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรตามในกรอบแนวคิดโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen and UpHoff (1980, อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 21 - 22) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล